

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

Результати дослідження самооцінювання
учасників програми
«ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ»

2025–2026 навчальний рік

Junior
Achievement
Україна

член глобальної організації
Junior Achievement

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження самооцінювання здобувачів освіти які навчалися за програмою «Фінансова грамотність» ГО «Джуніор Ачівмент Україна» проводилося протягом 2025–2026 навчального року. На початку навчального року в опитуванні взяли участь 4 292 здобувачі освіти після завершення програми — 3 393 респонденти.

Опитування охоплювало самооцінку фінансових знань і навичок, користування фінансовими послугами, практики заощадження та ведення обліку доходів і витрат, інтерес до інвестиційних інструментів, фінансові розмови в родині, а також окремі питання щодо освітніх і професійних планів учасників.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСНИКІВ ПРОГРАМИ

Найбільшу частку учасників становили здобувачі професійно-технічної освіти: 49,1% на початку року та 50,5% наприкінці. Частка здобувачів загальної середньої освіти становила 29,1% в обох опитуваннях. Таким чином, результати дослідження значною мірою відображають досвід молоді, яка перебуває на етапі професійного та життєвого самовизначення.

Тип закладу	Початок, к-сть	Початок, %	Кінець, к-сть	Кінець, %
Заклади загальної середньої освіти	1249	29.1%	986	29.1%
Заклади професійно-технічної освіти	2108	49.1%	1713	50.5%
Заклади фахової передвищої освіти	810	18.9%	592	17.4%
Заклади вищої освіти	125	2.9%	65	1.9%

Структура учасників за типами закладів освіти

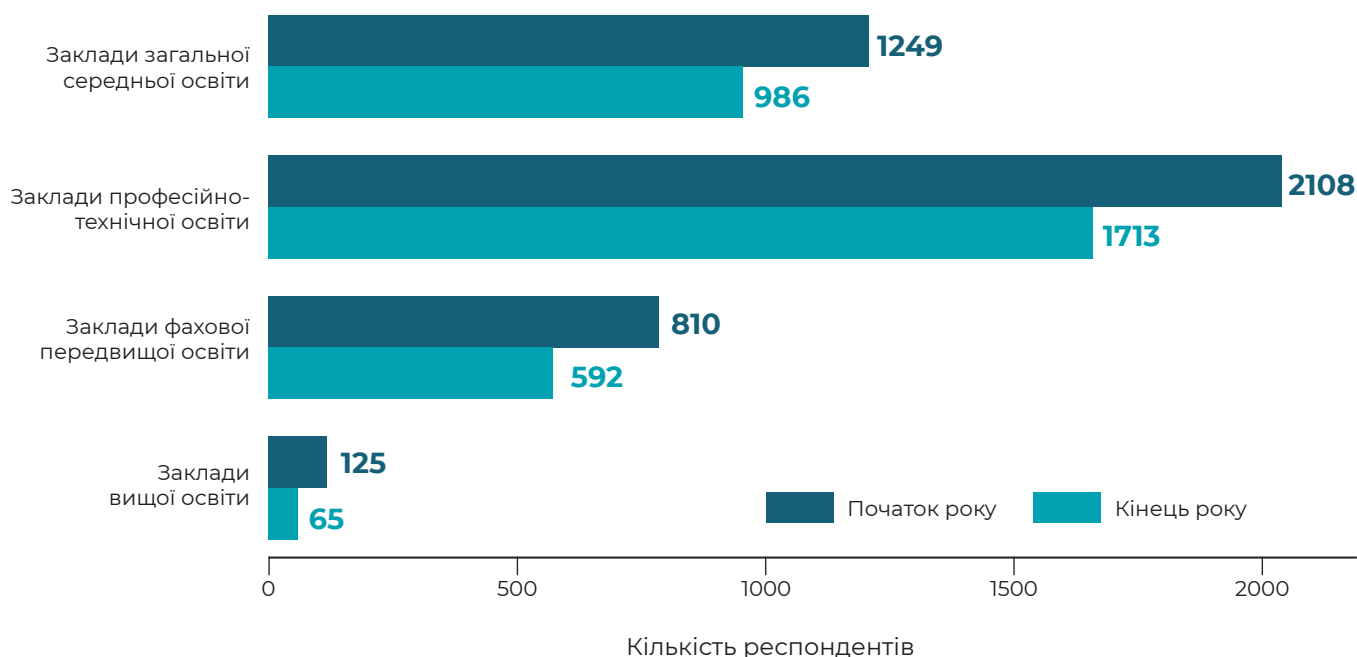

Рис. 1. Структура учасників за типами закладів освіти

Серед респондентів переважали дівчата: 55,7% на початку та 59,9% наприкінці навчального року. Основну частину вибірки становить молодь віком 16–18 років — 56,7% на початок року і 63,7% на кінець року.

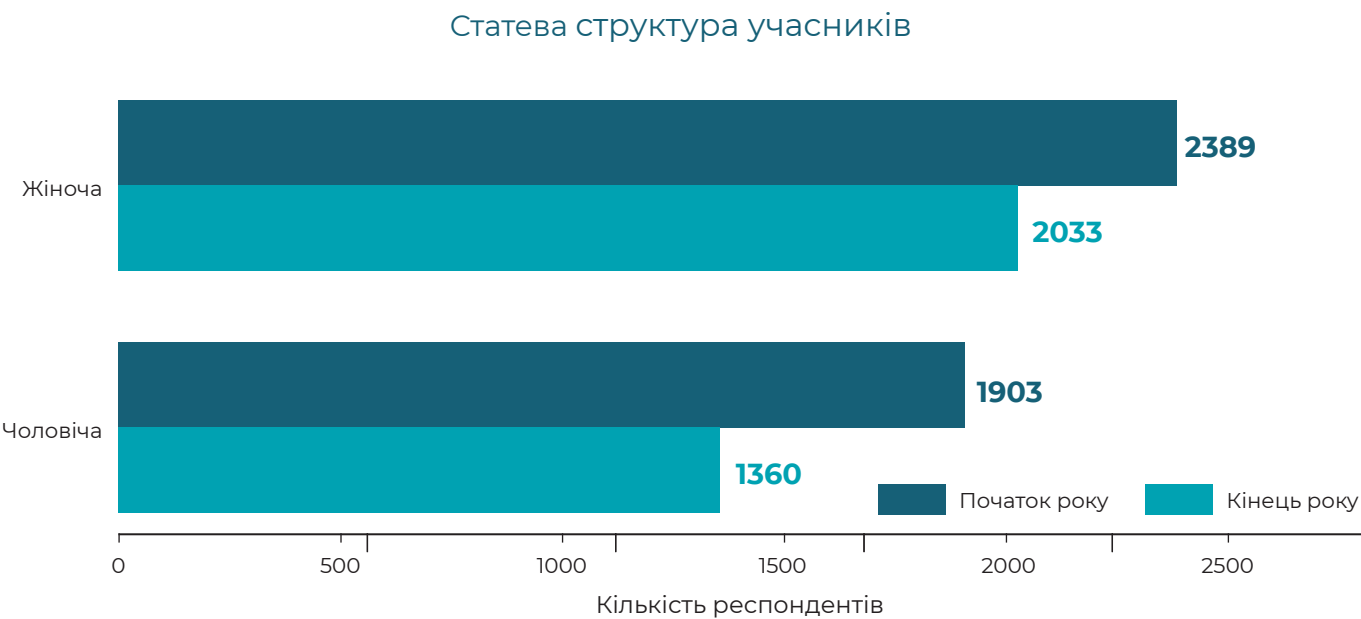

Рис. 2. Статеву структуру учасників

3. САМООЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ: НАЙБІЛЬШИЙ ПРИРІСТ У СКЛАДНІШИХ ТЕМАХ

Після завершення навчального року учасники вище оцінили себе за всіма представленими компонентами фінансової грамотності. Загальна самооцінка власного рівня фінансової грамотності зросла з 3,35 до 3,86 бала: абсолютний приріст становив +0,51 бала, або +15,22% від початкового рівня.

Показник	Початок	Кінець	Відносна зміна
Оцінювання тверджень			
Фінансово грамотна людина є більш впевненою у майбутньому	4.03	4.27	+5.96%
Фінансова грамотність дозволяє краще контролювати своє життя	4.07	4.29	+5.41%
Оцінювання власних навичок			
Оцінка власного рівня фінансової грамотності	3.35	3.86	+15.22%
Я знаю, як заробити кошти у своєму віці	3.47	3.76	+8.36%
Я вмію планувати свої витрати на місяць	3.31	3.63	+9.67%
Я відкладаю частину грошей на майбутнє	3.05	3.40	+11.48%
Я розумію, як скласти бюджет	3.25	3.66	+12.62%
Я перевіряю ціни і порівнюю їх перед покупкою	3.69	3.97	+7.59%
Я знаю, як працюють банки і які послуги вони надають	3.34	3.80	+13.77%
Я знаю, що таке кредит і як ним користуватися	3.46	3.92	+13.29%
Я знаю, як сформуванати позитивну кредитну історію	2.75	3.55	+29.09%
Я знаю різні інструменти інвестування	2.71	3.42	+26.20%
Я знаю, що таке страхування і як його можна використовувати	3.08	3.70	+20.13%
Я задумуюсь про свою пенсію в майбутньому	2.74	3.23	+17.88%

Рис. 3. Самооцінка навичок фінансової грамотності

Найбільш виразна відносна динаміка зафіксована у розумінні того, як сформуванати позитивну кредитну історію: самооцінка цього вміння зросла з 2,75 до 3,55 бала, або на 29,1% від початкового рівня. Другий за величиною приріст стосується знання різних інструментів інвестування — з 2,71 до 3,42 бала, або на 26,2%. Самооцінка знань про страхування зросла з 3,08 до 3,70 бала, що відповідає зростанню на 20,1%, а загальна самооцінка фінансової грамотності — з 3,35 до 3,86 бала, або на 15,2%.

Помітна позитивна динаміка також спостерігається у розумінні пенсійного планування — +17,9%, знанні того, як працюють банки та які послуги вони надають, — +13,8%, розумінні кредиту та правил його використання — +13,3%, а також умінні складати бюджет — +12,6%.

Натомість у базових установках, які вже на початку дослідження мали високі середні оцінки понад 4 бали, відносна динаміка є значно меншою. Переконавання, що фінансово грамотна людина є більш впевненою у майбутньому, посилилося на 6,0%, а твердження, що фінансова грамотність дозволяє краще контролювати власне життя, — на 5,4%. Це пояснюється високим стартовим рівнем цих показників і, відповідно, меншим потенціалом для подальшого зростання.

ВИСНОВОК: найбільша додана цінність програми простежується у темах, з якими молодь має менше повсякденного досвіду — кредитна історія, інвестування, страхування та довгострокове фінансове планування.

4. ВІД ЗНАНЬ ДО ПОВЕДІНКИ: ЗМІНИ У ПРАКТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ

Зміни у самооцінці знань супроводжуються позитивною динамікою в окремих фінансових практиках. Водночас поведінкові зміни загалом є помірнішими, ніж зміни у знаннях, що є важливим результатом дослідження: сформуванати розуміння теми можна швидше, ніж стійку повсякденну звичку.

4.1. Ведення обліку доходів і витрат

Практика	Початок	Кінець	Абсолютна зміна	Відносна зміна
Щодня	8.3%	10.2%	+1.9 в. п.	+22.9%
Кілька разів на місяць	22.6%	23.8%	+1.2 в. п.	+5.3%
1 раз на місяць	29.8%	33.0%	+3.2 в. п.	+10.7%
Не ведуть облік	39.3%	33.0%	-6.3 в. п.	-16.0%

Ведення обліку доходів і витрат

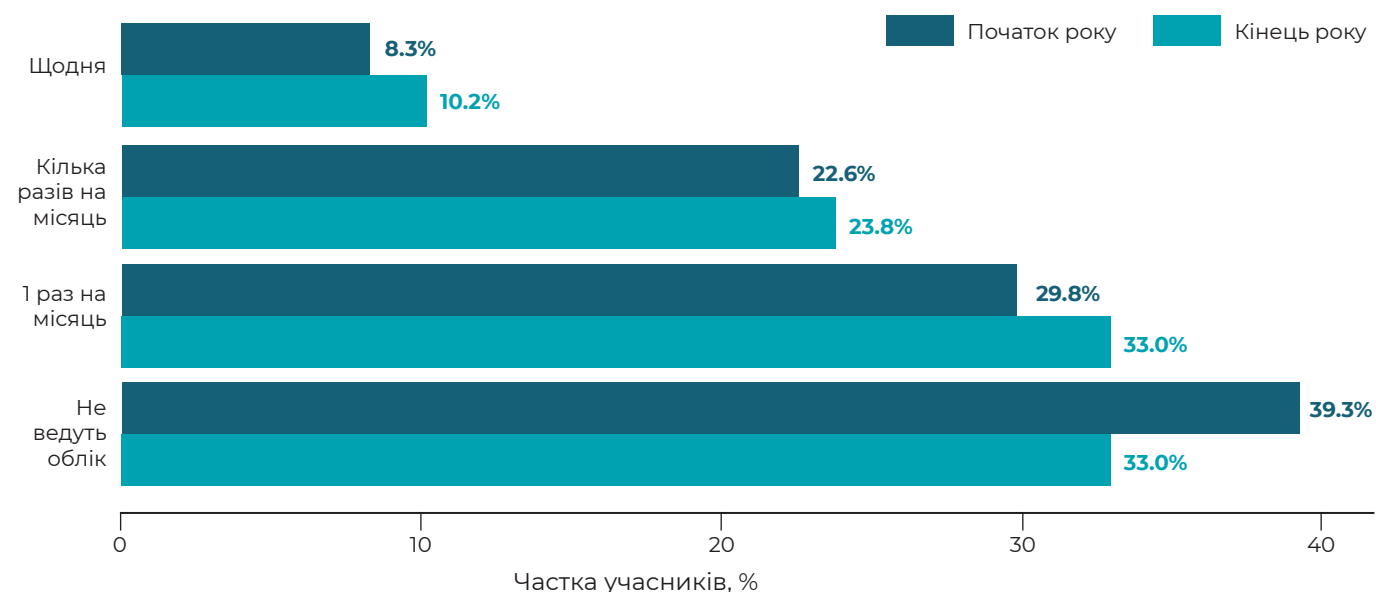

Рис. 5. Ведення обліку доходів і витрат

Найбільш виразна поведінкова зміна спостерігається у скороченні частки здобувачів освіти, які взагалі не ведуть облік доходів і витрат. Їхня частка зменшилася з 39,3% до 33,0%, що становить зниження на 16,0% від початкового рівня.

Водночас частка учасників, які ведуть облік доходів і витрат із певною регулярністю, зросла з 60,7% до 67,0%. У відносному вимірі це відповідає зростанню на 10,4% порівняно з початком навчального року.

Найбільшу відносну динаміку серед окремих практик продемонструвало щоденне ведення обліку: частка таких учасників зросла з 8,3% до 10,2%, або на 22,9% від початкового рівня. Частка тих, хто веде облік один раз на місяць, збільшилася на 10,7% — з 29,8% до 33,0%, а тих, хто робить це кілька разів на місяць, — на 5,3%, з 22,6% до 23,8%.

Ця динаміка узгоджується зі зростанням самооцінки вміння складати бюджет (+0,41 бала) та планувати місячні витрати (+0,32 бала). Отже, у сфері бюджетування простежується послідовний зв'язок між підвищенням упевненості у власних фінансових навичках і більш регулярним застосуванням відповідних практик.

4.2. Практики заощадження

Практика заощадження	Початок	Кінець	Абсолютна зміна	Відносна зміна
Більше 20%	17.6%	16.6%	-1.0 в. п.	-5.7%
Від 10 до 20%	22.6%	25.3%	+2.7 в. п.	+11.9%
До 10%	13.9%	16.1%	+2.2 в. п.	+15.8%
Нерегулярно	29.6%	27.1%	-2.5 в. п.	-8.4%
Не заощаджують	16.3%	14.9%	-1.4 в. п.	-8.6%

Практики заощадження

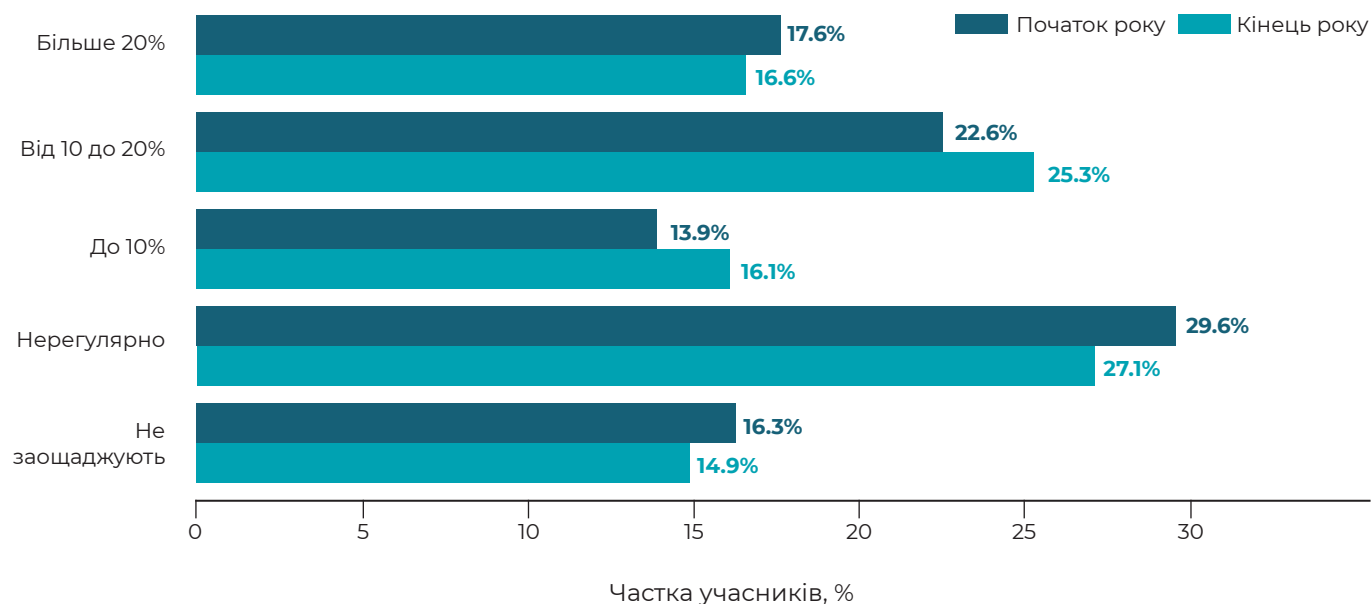

Рис. 6. Практики заощадження

Найбільша позитивна відносна динаміка спостерігається серед здобувачів освіти, які заощаджують до 10% свого доходу: їхня частка зросла з 13,9% до 16,1%, або на 15,8% від початкового рівня. Частка тих, хто відкладає від 10% до 20% доходу, збільшилася з 22,6% до 25,3%, що відповідає зростанню на 11,9%.

Водночас частка учасників, які заощаджують нерегулярно, скоротилася на 8,4% — з 29,6% до 27,1%, а частка тих, хто взагалі не заощаджує, — на 8,6%, з 16,3% до 14,9%.

У сукупності частка респондентів, які зазначили конкретну частку доходу, що регулярно спрямовується на заощадження, зросла з 54,1% до 58,0%, або на 7,2% від початкового

рівня. Водночас частка тих, хто заощаджує понад 20% доходу, дещо зменшилася — на 5,7%. Тому отримані результати доцільніше трактувати не як збільшення обсягу заощаджень, а як поступовий перехід до більш регулярної практики відкладання частини доходу.

Самооцінка твердження «Я відкладаю частину грошей на майбутнє» зросла з 3,05 до 3,40 бала, або на 11,5% від початкового рівня. Таким чином, у цьому блоці позитивна динаміка самооцінки узгоджується зі змінами у фактичних практиках заощадження.

5. КОРИСТУВАННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОСЛУГАМИ: ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ЦИФРОВОЇ ЗАЛУЧЕНОСТІ

Фінансова послуга	Початок	Кінець	Абсолютна зміна	Відносна зміна
Картка/смартфон	87.6%	90.4%	+2.8 в. п.	+3.2%
Онлайн-покупки	73.2%	79.2%	+6.0 в. п.	+8.2%
Інтернет-банкінг	73.0%	77.9%	+4.9 в. п.	+6.7%
Депозит	8.3%	11.5%	+3.2 в. п.	+38.6%
Кредитна картка	9.5%	10.5%	+1.0 в. п.	+10.5%
Страховання	8.4%	9.5%	+1.1 в. п.	+13.1%
Не користуються послугами	5.3%	3.4%	-1.9 в. п.	-35.8%

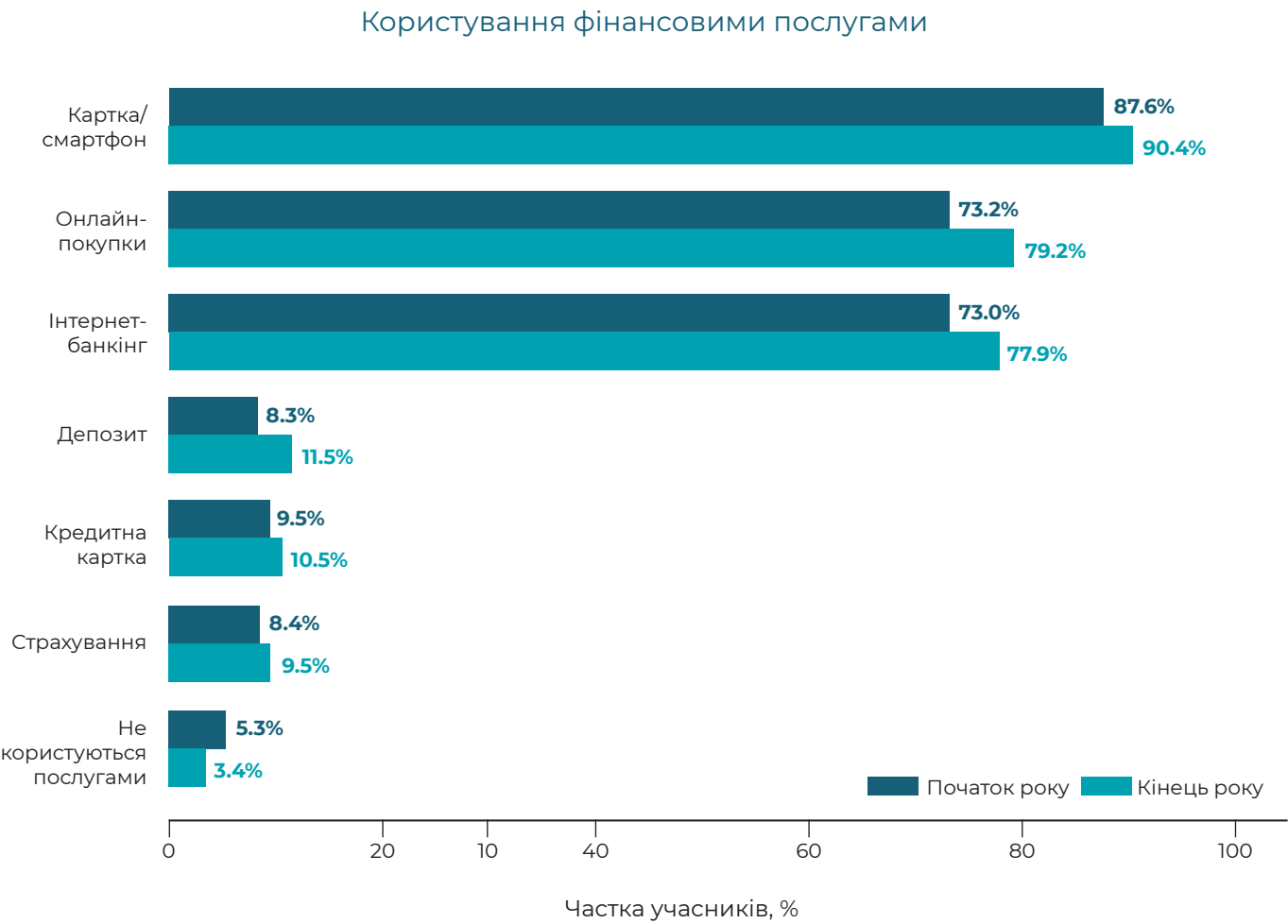

Рис. 7. Користування фінансовими послугами

Уже на початку навчального року переважна більшість учасників користувалася базовими цифровими фінансовими сервісами. Наприкінці року розрахунки карткою або смартфоном використовували 90,4% респондентів, онлайн-покупки здійснювали 79,2%, а інтернет-банкінгом користувалися 77,9%.

Найбільшу відносну динаміку серед повсякденних цифрових практик продемонстрували онлайн-покупки: частка користувачів зросла з 73,2% до 79,2%, або на 8,2% від початкового рівня. Використання інтернет-банкінгу збільшилося з 73,0% до 77,9%, що відповідає зростанню на 6,7%, а частка тих, хто розраховується карткою або смартфоном, зросла з 87,6% до 90,4%, або на 3,2%.

Складніші фінансові продукти залишаються значно менш поширеними, однак саме серед них спостерігається одна з найбільш помітних відносних змін. Частка учасників, які користуються депозитами, зросла з 8,3% до 11,5% — на 38,6% від початкового рівня. Також зросло користування кредитними картками та страхуванням.

Водночас частка респондентів, які не користуються жодною із зазначених фінансових послуг, скоротилася з 5,3% до 3,4%, або на 35,8% від початкового рівня. Це свідчить про поступове розширення практичного використання фінансових послуг учасниками програми.

ВИСНОВОК: для цієї вікової групи фінансова освіта має дедалі більше зміщуватися від пояснення механіки цифрових платежів до безпеки, відповідального користування та якості фінансових рішень.

6. ІНВЕСТИВАННЯ: ЗНАННЯ ЗРОСТАЮТЬ ШВИДШЕ, НІЖ ІНТЕРЕС ДО ОКРЕМИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Інвестиційний інструмент	Початок	Кінець	Абсолютна зміна	Відносна зміна
Іноземна валюта	55.3%	60.2%	+4.9 в. п.	+8.9%
Криптовалюта	47.4%	45.9%	-1.5 в. п.	-3.2%
Цінні папери	31.3%	33.8%	+2.5 в. п.	+8.0%
Золото	29.2%	32.3%	+3.1 в. п.	+10.6%

Рис. 8. Інтерес до інвестиційних інструментів

Самооцінка знання різних інвестиційних інструментів зросла з 2,71 до 3,42 бала, або на 26,2% від початкового рівня. Це один із найбільших приростів серед усіх компетентностей, що оцінювалися в межах дослідження.

Водночас інтерес до конкретних інвестиційних інструментів змінювався значно помірніше. Найбільше відносне зростання зафіксовано щодо золота: частка зацікавлених учасників збільшилася з 29,2% до 32,3%, або на 10,6%. Інтерес до іноземної валюти зріс з 55,3% до 60,2%, що відповідає зростанню на 8,9%, а до цінних паперів — з 31,3% до 33,8%, або на 8,0%. Натомість інтерес до криптовалют дещо знизився — з 47,4% до 45,9%, або на 3,2% від початкового рівня.

Таким чином, суттєве зростання самооцінки знань про інвестування не супроводжується пропорційним зростанням інтересу до всіх видів активів. Це важливий результат, оскільки метою фінансової освіти є не стимулювання інтересу до конкретного інвестиційного інструменту, а формування здатності розуміти його особливості, оцінювати потенційні ризики та приймати зважені фінансові рішення.

7. ФІНАНСОВІ РОЗМОВИ В РОДИНІ: НАЙМЕНШ ВИРАЖЕНА ДИНАМІКА

Частота розмов	Початок, к-сть	Початок, %	Кінець, к-сть	Кінець, %	Зміна
5–10 разів на місяць і частіше	571	13.3%	435	12.8%	-0.5 в. п.
3–5 разів на місяць	733	17.1%	622	18.3%	+1.2 в. п.
2–3 рази на місяць	1002	23.3%	824	24.3%	+1.0 в. п.
1 раз на місяць	899	20.9%	716	21.1%	+0.2 в. п.
Не розмовляю взагалі	1087	25.3%	796	23.5%	-1.8 в. п.

На відміну від знань і частини особистих фінансових практик, частота розмов про гроші в родині змінилася відносно незначно. Частка здобувачів освіти, які взагалі не розмовляють із батьками про особисті доходи та витрати, зменшилася з 25,3% до 23,5%, або на 7,1% від початкового рівня.

Найбільше відносне зростання зафіксовано серед тих, хто обговорює фінансові питання з батьками 3–5 разів на місяць: їхня частка зросла з 17,1% до 18,3%, або на 7,0%. Частка тих, хто має такі розмови 2–3 рази на місяць, збільшилася з 23,3% до 24,3%, що відповідає зростанню на 4,3%. Практично незмінною залишилася частка тих, хто обговорює фінансові питання один раз на місяць — зростання становило лише 1,0%. Водночас частка учасників, які говорять про фінанси 5–10 разів на місяць або частіше, дещо скоротилася — на 3,8%.

Отже, фінансова комунікація в родині демонструє значно менш виражену динаміку, ніж самооцінка фінансових знань, бюджетування чи практики заощадження. Це може свідчити про те, що фінансова поведінка молоді формується не лише під впливом навчання, а й залежить від усталених моделей комунікації та фінансової культури в сімейному і соціальному середовищі.

8. УЗАГАЛЬНЕНІ ВИСНОВКИ

- Найбільш виразне зростання самооцінки спостерігається у складніших фінансових темах. Найбільша відносна динаміка зафіксована у розумінні того, як сформувати позитивну кредитну історію: самооцінка цього вміння зросла з 2,75 до 3,55 бала, або на 29,1% від початкового рівня. Знання різних інструментів інвестування зросло на 26,2% — з 2,71 до 3,42 бала. Самооцінка знань про страхування підвищилася з 3,08 до

3,70 бала, або на 20,1%, а показник, що відображає усвідомлення необхідності пенсійного планування, — з 2,74 до 3,23 бала, або на 17,9%. Це свідчить про те, що найбільш помітне зростання впевненості у власних знаннях відбулося саме у складніших фінансових питаннях, які потребують розуміння довгострокових фінансових рішень та спеціалізованих фінансових інструментів.

- Загальна самооцінка фінансової грамотності зросла з 3,35 до 3,86 бала, що відповідає зростанню на 15,2% від початкового рівня. Це відображає загальне підвищення впевненості здобувачів освіти у власних фінансових знаннях і вміннях після проходження програми.
- Одна з найбільш виразних поведінкових змін стосується ведення обліку доходів і витрат. Частка учасників, які взагалі не ведуть облік, скоротилася з 39,3% до 33,0%, або на 16,0% від початкового рівня. Водночас частка тих, хто веде облік із певною регулярністю, зросла з 60,7% до 67,0%, або на 10,4%. Найбільшу динаміку продемонстрував щоденний облік: частка таких учасників зросла на 22,9%. Це вказує на поширення практичного застосування навичок бюджетування та контролю особистих фінансів.
- У практиках заощадження простежується перехід до більш регулярної моделі. Частка респондентів, які регулярно відкладають конкретну частку доходу, зросла з 54,1% до 58,0%, або на 7,2% від початкового рівня. Частка тих, хто заощаджує до 10% доходу, зросла на 15,8%, а тих, хто відкладає від 10% до 20%, — на 11,9%. Водночас частка нерегулярних заощаджень скоротилася на 8,4%, а частка тих, хто не заощаджує взагалі, — на 8,6%. Це свідчить насамперед про посилення регулярності заощаджень, а не про збільшення їхнього обсягу.
- Цифрові фінансові послуги вже були повсякденною практикою для більшості молоді, однак їх використання продовжило зростати. Частка користувачів онлайн-покупок збільшилася на 8,2%, інтернет-банкінгу — на 6,7%, а розрахунків картою або смартфоном — на 3,2%. Водночас значно швидше зростало використання менш поширених фінансових продуктів: частка користувачів депозитів збільшилася з 8,3% до 11,5%, або на 38,6% від початкового рівня. Частка тих, хто не користується жодною із зазначених фінансових послуг, зменшилася на 35,8%.
- Знання про інвестування зростають значно швидше, ніж інтерес до конкретних активів. Самооцінка знань про інвестиційні інструменти зросла на 26,2%, тоді як інтерес до золота збільшився на 10,6%, до іноземної валюти — на 8,9%, до цінних паперів — на 8,0%. Інтерес до криптовалют, навпаки, зменшився на 3,2%. Це важливий результат, оскільки фінансова освіта має не стимулювати використання конкретного активу, а формувати здатність розрізняти інструменти, оцінювати їхні ризики та приймати зважені рішення.
- Найменш виражена динаміка спостерігається у фінансовій комунікації в родині. Частка здобувачів освіти, які взагалі не обговорюють із батьками особисті доходи та витрати, зменшилася на 7,1% від початкового рівня. Частка тих, хто говорить про фінансові питання 3–5 разів на місяць, зросла на 7,0%, а 2–3 рази на місяць — на 4,3%. Порівняно зі змінами у знаннях, бюджетуванні та заощадженнях ця динаміка є помірною, що може свідчити про більшу стійкість сімейних моделей фінансової поведінки та комунікації.

КЛЮЧОВИЙ ПІДСУМОК: Загалом результати самооцінювання демонструють позитивну динаміку як у сприйнятті власних фінансових знань, так і в окремих фінансових практиках. Найбільш помітні відносні зміни спостерігаються у використанні депозитів (+38,6%), знаннях про інвестиційні інструменти (+26,2%), щоденному веденні обліку доходів і витрат (+22,9%), зменшенні невизначеності щодо вибору професії (-18,6%) та планів щодо вищої освіти (+16,2%). Водночас зміни у сімейній фінансовій комунікації є значно помірнішими. Це показує, що навчання найбільш помітно відображається у тих сферах, де здобувач освіти може самостійно застосовувати отримані знання та змінювати власні фінансові практики.